

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Афанасьєва М. В., Салашенко Т. І. «Теоретико-прикладні аспекти сталого розвитку електроенергетики України».

Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. 224 с.

Електроенергія тривалий час вважалася інфраструктурною послугою, виробництво та постачання якої здійснювалося під прямим державним регулюванням. Упровадження в Україні європейської моделі ринку електроенергії започаткувало розвиток вільної торгівлі цим товаром між продавцями та покупцями електроенергії. Проте така модель виявила вади та створила і нові проблеми функціонування електроенергетичної системи України, пов'язані із розбалансуванням її фізичних і комерційних потоків електроенергії. Разом із цим Україна як член Енергетичного співтовариства ставить перед собою амбітні цілі щодо енергетичного переходу на шлях низько-вуглецевого розвитку. Такий перехід в Україні відбувається шляхом розбудови відновлюваних джерел електрогенерації, в основному сонячної, що ще більше розбалансиє електроенергетичну систему. У цих умовах стратегічне регулювання розвитку електроенергетики України полягає у збалансуванні комерційних і фізичних потоків електроенергії, не попираючи інтереси учасників ринку до самостійного прийняття рішень. Стратегічний розвиток електроенергетики України має здійснюватися на засадах сталості в системі координат «стейкхолдери – суспільство – довкілля».

Опублікована монографія представляє ґрунтовне дослідження, яке має теоретичне та практичне значення. Перевагами рецензованої монографії є: чітко сформульовані мета та завдання проведеного дослідження. Метою монографії є розробка теоретико-методичних засад сталого розвитку електроенергетики України шляхом розбудови ринку потужностей як комплементарного сегмента до товарного ринку електроенергії. Для досягнення цієї мети авторами ставиться ряд наукових завдань, а саме: ретроспективний аналіз тенденцій та оцінка сталості розвитку електроенергетики України в європейському просторі; визначення науково-практичних засад формування 3D-моделі електроенергетики України, спираючись на здобутки Німеччини; прогнозування розвитку електроенергетики України; обґрунтування складових ринку потужностей України; оцінка інвестиційної привабливості різних технологій електрогенерації у площині «цінність – вартість – чистота» електроенергії.

У *першому розділі* монографії проаналізовано стан і тенденції розвитку електроенергетики України в європейському просторі. Результати дослідження доводять, що інтеграція ринку електроенергії України в європейський енергопростір несе суттєві виклики для національної електроенергетики, пов'язані із її фізичною та моральною застарілістю, відставанням за темпами розвитку. Тому слід звернути увагу на прогнозування напрямів її сталого розвитку, що мають забезпечити конкурентоспроможність національної електроенергетики в європейському енергопросторі.

У *другому розділі* проводиться теоретичне обґрунтування процесів формування та реалізації 3D-моделі електроенергетики. На основі вивчення практичного досвіду її застосування в Німеччині розробляються рекомендації для її впровадження в Україні.

У *третьому розділі* прогнозуються тенденції подальшого розвитку електроенергетики України та обґрунтовується методичне забезпечення її сталості. З метою збалансування національних інтересів українського суспільства та міжнародних зобов'язань із захисту довкілля пропонується розбудова ринку потужностей, який складається із двох сегментів: ринку традиційних і ринку альтернативних потужностей. Аукціони на потужність пропонується проводити на 1-й, 5-й та 10-й прогнозний рік як для існуючих потужностей, реконструйованих, так і нових, із розподілом у часі контрактів на потужність на 1, 5 та 10 років відповідно. Такий підхід вбачається системним і забезпечить комплексне оновлення електроенергетики України. Для вибору пріоритетних технологій розвитку електроенергетики авторами пропонується методичний підхід до оцінки їх інвестиційної привабливості, в основу якого покладено показник зваженої нормованої

вартості електроенергії з урахуванням її цінності в часі та чистоти для довкілля. Такий підхід дозволить державі скоординувати учасників ринку електроенергії на шлях сталого розвитку електроенергетичної системи.

Грунтовність дослідження забезпечується використанням широкої інформаційної бази, зокрема національної: Міністерства енергетики України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державної служби статистики України, національного оператора систем передачі (ПрАТ «НЕК Укренерго»), а також міжнародної: Eurostat, European Association for the Cooperation of Transmission System Operators for Electricity, International Energy Agency, International Renewable Energy Agency тощо. Достовірність наукових результатів підтверджується використанням загальнонаукових і спеціальних методів економічного дослідження, зокрема логічного аналізу, індукції та дедукції, аналізу життєвого циклу, інтегрального показника та рейтингового аналізу, GTAP-E-моделювання, регресійного аналізу, аналізу сезонності та сценарного моделювання, нормованої вартості електроенергії. Критичний аналіз та узагальнення результатів дозволяє авторам надати вагомі науково-практичні рекомендації щодо сталого розвитку електроенергетики України.

Наукові результати, наведені в монографії, можуть бути рекомендовані науковцям, державним управлінцям, а також галузевим фахівцям, які займаються проблематикою сталого розвитку електроенергетики України в контексті її інтеграції в європейський енергопростір.

**Доктор економічних наук, професор,
головний консультант
відділу економічної стратегії
центру економічних і соціальних досліджень
Національного інституту стратегічних досліджень**

Людмила ШЕМАЄВА